

Storm op komst: *Drie observaties*

BRUNO VANOBBERGEN | ILLUSTRATIES: DOROTHEA RICHTER

Hoe kijken we vandaag naar kinderen? In de evangelische traditie van het duiveltje uit het doosje? In de romantische overtuiging van hun pure onschuld? Of dragen we Koning Kind op handen, als de mondige voortrekker van de publieksdemocratie? Volgens Bruno Vanobbergen is er misschien nog een andere mogelijkheid: die van de vervreemding. Met Marina Abramovic pleit hij voor provocatie en transformatie in plaats van de lokroep van het Entertainment. Maar wie is dan nog het kind in de zaal?

Ik ben op een congres, niet zo heel ver hier vandaan. Drie dagen lang buigen we ons over kinderen en kindzijn. Heel veel vragen, evenveel gedachten. Op een gegeven moment mogen ook kinderen zelf even ten tonele verschijnen. Een bont allegaartje doet grifflend zijn intrede. De kinderen hebben de voorbije weken rond het thema van de kerststal gewerkt en één van ons wil graag weten welke figuur uit het kerstverhaal de kinderen zelf hadden willen zijn en waarom. Er zitten nogal wat engelen tussen, een meisje wil graag Maria zijn omdat ze 'dat blauw' zo prachtig vindt en een stoere sloeber ziet zichzelf al als Jezus.

Gelach. Ietwat verlegen vraagt het jongetje wie wij dan wel graag zouden zijn. Opnieuw gelach. De rood aanggelopen begeleidster van de kinderen schakelt snel over naar de volgende in de rij. Wat later verlaten de kinderen onder luid applaus de zaal.

We hebben verschillende vormen om over kinderen te denken. Sommige ogen obollig en versleten, andere lijken te blinken van nieuwigheid. Drie vormen zijn een rode draad doorheen onze Westerse kindgeschiedenis. De eerste is die van het evangelische kind. Het kind dat van bij de geboorte belast is met de Erfzonde, verschijnt hier als een kleine demon, die met alle mogelijke middelen in de juiste vorm dient gegoten te worden. Het kind is wild en primitief, een Pippi Langkous *avant la lettre*. De taak van de opvoeding bestaat erin het wilde kind te temmen en beschaving bij te brengen. Het gaat hier om het onuitstaanbare kind dat ons als volwassene zoveel angst weet in te boezemen dat we kind en angst zo snel mogelijk de kop willen indrukken. Een mooi voorbeeld van deze gedachtegang vinden we in de tweede helft van de negentiende eeuw wanneer overal in West-Europa heropvoedingstehuizen opgericht worden. De tehuisopvoeding werd gedreven door de angst voor het criminele kind en, bij de confessionelen, door het voortdurende bewustzijn van zijn zondigheid. Ingrijpen was geboden wanneer het kind ontspoorde, bij criminele kinderen; of wanneer de ouders niet bij machte waren om de wil van het kind te breken en het fatsoenlijk op te voeden, bij verwaarloosde kinderen.

De idee van het slechte kind komt vandaag misschien wat vreemd over. We leven immers in een samenleving die het onschuldige kind koestert en deze onschuld staat dan ook bijzonder haaks op het kind als een mogelijk gevaar. Het is evenwel net die onschuldige kijk op kinderen die maakt dat er heel wat die vandaag aan die onschuldige goedheid niet beantwoorden, het 'te behandelen' etiket opgekleefd krijgen en zo worden uitgesloten van onze pedagogische eros. Ter illustratie een citaat uit een praktijktijdschrift voor leerkrachten van enkele jaren geleden. *'Niet-tegenstaande de cryptische benaming (ADHD-syndroom) kent elke leerkracht het typetje wel waarover we het hebben. Het gaat om dat kereltje dat op school berucht is vanwege zijn hoogst ergerlijk gedrag. Zo eentje dat gedurig wriemelt en wrikkelt op zijn stoel tot hij onvermijdelijk op de grond belandt (...) Kortom, een kind dat zowel op school als thuis uitermate onhandelbaar*

Ook theatermaker Ravn Ruell balaceert tussen grap en gruwel in zijn (jeugd)theaterwerk. Ruell's theatertaal is als een bolchamming van de essentie van een jeugdtheaterstuk: HUNDERTEN TROEF. Zowel in zijn enseneren als in zijn schrijven, gebruikt Ruell een finzinnige, verhalenende poëzie die zwanger is van grote, verdrukte emoties. Kinderen zijn niet langer vrolijk huppelende wezens anno 21ste eeuw maar worstelen met zichzelf, de wereld en vooral alle pijn en verdriet

die de (volwassen)wereld in een kinderleven genereert. Zowel in *Jan, Mijn vriend* (een bewerking van de gelijknamige roman van Peter Pohl) als in *Stoetslallen* (2003/2004, Bronks), voert Ruell dergelijke gecommenteerde (kind)personages op. Het zijn personages die moedig hun verhaal vertellen. Het zijn personages voor wie vertellen nog de enige zin in het leven lijkt. Personages die van een moedig maar tegelijk wanhopig en onzeker kindbeeld getuigen.